СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 225. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 28-го ВЕРЕСНЯ 1950. No. 225. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 28, 1950 VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ФУНДАЦІЯ ФОРДА ДЛЯ МИРУ Й ДЕМОКРАТИЧНОЇ СИЛИ

Дітройт, 26 вересня. — Генрі Форд II, президент підприємства Форд Мотор Компані, виявив, що Фундація Форда, якої він є предсідником, зосередить від тепер свої змагання і фонди на „поширення тривалого миру по цілому світі і на розбудову демократичної сили, стійкости і живучости". Директором фундації для ведення таких намірів стане Пол. Гофман, який щойно зрезигнував зі становища адміністратора Економічної Корпорації, яка завідує Пляном Маршала в Европі. Гофман буде побирати платню по $100,000 річно за свою працю.

Як точно має бути ведена праця, ще не устійнено в подробицях. Ще в грудні 1948 р. була покликана комісія для складення напрямків праці Фундації, яка орудує фондом в сумі коло $250,000,000. Є це найбільша цього роду чоловіколюбна фундація в світі, започаткована небіжчиком Генрі Фордом, який помер в 1947 р. і його сином Едселем, який помер в 1943 р. Вдова по Генрі Форді, Клара і теперішній Генрі Форд II, доповнюють дальше фундацію. Підчас складання плянів праці, комісія переслухала понад тисяч людей, на що найбільше були б придатні фонди; переглянула тисячі сторінок звітів і проєктів і прийшла до висновку, що найкраще зужити їх на дві згадані цілі: мир і демократичні засади для утривалення свободи в світі. Головна увага буде звернена на особисту гідність людини, на переведення в життя високих ідеалів свободи при праці.

1,644 РЕЗЕРВІСТІВ-ЖІНОК КЛИЧУТЬ ДО АРМІЇ.

Вашингтон. — Армія видала перший зазив до резервістів-жінок, щоб голосилися до служби ще в корейській війні. Час до зголошення кінчиться 29 листопаду. Між ними є 936 офіцерів, а 708 воячок. Між покликаними резервістками є найбільше медсестер. З огляду, що від часу другої світової війни деякі воячки повиходили замуж і стали матерями, команда армії звільняє від служби матерей дітей, які ще не дійшли до 16 року життя.

На грудень покличе армія 2,000 лікарів і 500 дентистів. Покликання видано на підставі щойно ухваленого закону про обов'язкову бранку медичних професіоналістів до збройних сил. Їхня служби має тривати 21 місяців. Незабаром появиться проклямація президента до лікарів, щоб вони реєструвалися до медичної служби при війську. Насамперед будуть покликані наймолодші, потім старші. Вишкіл буде відбуватися на федеральний кошт.

ХОЧУТЬ ВІДЛОЖИТИ БРАНКУ МОЛОДІ У ВІЦІ ПОЗА 26 РОКІВ.

Вашингтон. — Молодь у віці від 26 до 35 року життя не будуть покликати до служби в збройних силах в найближчій майбутності, а мужчин поча 35 років життя загалом не будуть кликати, як це виявив полк. Деніел О. Омар, правний дорадник Поборової Служби. За те будуть кликати в більшій кількості молодь у віці 19-25 років, навіть ветеранів другої світової війни. Він теж допускає відкладання служби для дужче осіб, що зайняті в ключевих роботах, однаке вимагає, щоб переводити строгу контролю над поодинокими особами, чи вони справді необхідні на становищах. Команда корпусу морської піхоти виявила, що вже викінчила покликування цілої резерви. Резервісти вже пішли до своїх місць вишколу.

Британія перебрала ініціятиву в справі об'єднання Кореї

Лейк Соксес, 27. вересня. — Представництво Британії в Об'єднаних Націях перебрало ініціятиву в підготовці пляну для об'єднання Кореї та створення вільними виборами під наглядом О. Н. одного уряду для цілої країни після закінчення війни. Плян мав би бути насамперед ухвалений Генеральною Асамблеєю. Плян передбачує теж створення сильної Корейської Комісії Об'єднаних Націй, в якій мали б перевагу та грали б головну ролю представники азійських народів і яка мала б подбати про переведення вільних виборів в Кореї та здійснення загальної мети щодо створення одної, демократичної корейської республіки. Розмови на тему цього пляну вже ведуться від кількох днів, хоча ще без будь-якого конкретного результату, головно щодо проблеми, чи війська Об'єднаних Націй мають переступити 38-му паралелю чи на ній зупинитися. Тому, що цеї проблеми не можна вирішити безпосередньо та з огляду на те, що представництва багатьох малих країн ще не мають під цим оглядом з'ясованої опінії їх урядів, британські проєктотворці, як теж Злучені Держави і, правдоподібно, Франція, вважають, що найпростішим виходом з цього положення було б не вписувати цеї постанови виразно в плян Об'єднаних Націй, натомість в рямках ухваленої вже раніше резолюції щодо „всіх заходів"

(Продовження на стор. 4-тій)

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ ПРИЙНЯЛА ПОРЯДОК НАРАД

Лейк Соксес, 27 вересня. — Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй майже без дискусії і без опозиції прийняла вчора запропонований порядок нарад, в цьому четири мирові пропозиції Злучених Держав та совєтські пропозиції для зменшення загрози війни. Встановлено відповідні комітети, що мають ці справи розглянути.

ЗДОБУТИЙ КОМУНО-КОРЕЙСЬКИЙ ПРАПОР в боротьбі за Сеул є символом повної поразки комуністичного аґресора. Червоний прапор, з білими смугами по боках та з червоною большевицькою зіркою в білому колі, держать зв'язкові офіцери американських і південно-корейських військ.

ЗЛУКА АЛІЯНТСЬКИХ ФРОНТІВ ІЗОЛЮВАЛА П'ЯТЬ ЧЕРВОНИХ ДИВІЗІЙ

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКА З ПІВДНЯ І З ПІВНОЧІ СТВОРИЛИ ОДНУ ФРОНТОВУ ЛІНІЮ. — ПРОДОВЖУЮТЬСЯ РУКОПАШНІ БОЇ В СЕУЛ. — ПОВНИЙ РОЗКЛАД ЦІЛОГО ФРОНТУ ВОРОГА, ЩО В ПАНІЦІ ВТІКАЄ НА ПІВНІЧ.

Токіо, 27. вересня. — Пробоєві моторизовані з'єднання американської Першої Кавалеріської Дивізії, що наступали з півдня, проламавши ворожий фронт на річці Нактонґ, злучилися вчора з частинами Десятого Корпусу, що наступає з десантного фронту біля Сеул з півночі, створюючи одну солідну фронтову лінію, що відгороджує цілу південно-західну Корею, ізолюючи там п'ять комуністичних дивізій. Злука фронту наступила на головному шляху між містами Сувон і Осан, як частини Кавалерійської Дивізії протягом дня посунулись поверх 30 миль вперед. Тоді, як на вулицях в центрі Сеулу ще продовжуються рукопашні бої, аліянтські війська є в безупинному поході вперед теж на всіх інших фронтах. Ще тільки в деяких випадках зустрічається зорганізований спротив противника, що в своїй масі панічно втікає на північ швидше, ніж за ними можуть гнати американські та південно - корейські переможці. Ворог залишає за собою ввесь воєнний матеріял. Злука південного і північного американських фронтів наступила вчора, 40 хвилин перед північчю. За першими пробоєвими відділами тепер посуваються головні маси американських сил в трьох паралельних напрямках з півдня: від Чонґджу до Сувон, де злука наступила, від Чонґджу до Чонан та від Кумчон до Тайджон. Загальну силу відгороджених п'ятьох комуністичних дивізій подається на около 35,000 недобитків. На півдні практично вже не існує зорганізований ворожий фронт. На його східному секторі південно-корейські війська, швидко наступаючи на п'яти втікаючого ворога, увійшли до міста Токсін. В самому Сеул ворог ставить найзапекліший спротив в північній частині міста, перемінивши у фортецю кожний дім та побудувавши барикади на вулицях. Місто горить. Південно-корейські з'єднання, що швидким маневром обійшли Сеул зі сходу, замикають тепер відворот ворогові. Ворожі втрати в Сеул за останніх 24 годин подається на 1,700 вбитих і 650 полонених. Повітряна розвідка стверджує, що нігде не помітно, щоби ворог пробував організувати будь-яку нову оборонну лінію, втікаючи панічно на північ за 38-му паралелю.

(Мапа на стор. 4.)

ЗВІЛЬНЕНІ ПОЛОНЕНІ ОПОВІДАЮТЬ ПРО ЗНУЩАННЯ

Сеул, Корея, 27. вересня. — Американські війська звільнили перших своїх вояків, що були попали в комуністичний полон. Всі вони однозгідно стверджують, що більшу частину захоплених разом з ними американців большевики розстріляли, а над ними опісля всіляко знущалися. До свого звільнення вони нічого не знали про зміни на фронті та що аліянти виграють війну.

СЕУЛ СИЛЬНОЮ АМЕРИКАНСЬКОЮ БАЗОЮ

Сеул, 27. вересня. — Ген. Едвард Волтон, командант Десятого Корпусу на десантному фронті, заявив вчора, що здобутий американцями Сеул стане тепер могутньою американською базою, що матиме рішальну ролю в переможному закінченні війни. Він заявив, що в теперішній стадії війни „нічого не могло б бути більш щасливим, як здобуття Сеулу."

БРИТАНЦІ В БЕРЛІНІ ПІД ОХОРОНОЮ ТАНКІВ ПОПРАВИЛИ КОРДОН

Берлін, 27. вересня. — Нова світова війна тут знову „висіла на волоску", як відділ британських військ, під охороною танків і панцерних автомашин, пересував вчора під носом озброєних совєтських військ кордонну перегороду свого сектора на те саме місце, де вона повинна бути і була заки її минулого тижня совєтські війська пересунули кілька ярдів на британську територію. — Нехтуючи присутністю озброєних до зубів совєтських вояків, британський офіцер казав насамперед перетягнути білою фарбою лінію через вулицю і опісля переставити на те місце розмальовану в білі і червоні смуги дерев'яну перегороду. Совєтський офіцер зразу пробував протестувати, але як британський генерал обурений відступив около сто стіп до готових до акції своїх танків, совєтський відділ мав дістати телефонічне доручення уступити, що й зробив. Проте, по обох боках перегороди совєтські і британські війська залишились в гострому поготівлі цілу ніч.

АМЕРИКАНЦІ З ДЕМОКРАТИЧНОЇ АКЦІЇ В СПРАВІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В АЗІЇ

Ню Йорк.— Організація „Американці за Демократичну Акцію" заявила свої погляди на політику Злучених Держав в Азії. Група є за признання китайського комуністичного уряду під умовою, що він не вмішається у війну в Кореї і не нападе на Формозу. Уряд Чан-Кай шека хай остається „де факто" урядом на Формозі. Війну в Кореї треба довести до кінця, а опісля об'єднати цілу Корею під опікою Об'єднаних Націй. З Японією треба заключити мир — навіть без участи Росії й Китаю та залишити її під військовою охороною О. Н. Країнам південної Азії треба дати допомогу, у якій повинні вести перед Західні Держави.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ ПЛЯНУЮТЬ КОНФІСКАТУ ЗАКОРДОННИХ ПОСІЛОСТЕЙ

Гонг Конг, 27. вересня. — Місцеві кола китайських індустріялістів одержали проєктований комуністичним урядом Китаю плян націоналізації всіх закордонних посілостей в Китаю впродовж найближчих двох років. Пляни ще не є ухвалений і може бути змінений в подробицях, але не змінить суті. Жертвою цього нового заміру комуністів на чужу власність впадуть посілості і підприємства вартости багато мільйоні долярів. Головним пошкодованим будуть Британія і Злучені Держави, що вложили величезні капітали в господарський розвиток тої країни. Законопроєкт про націоналізацію чужого майна розіслано китайським індустріялістам закордоном, щоби намовити їх до інвестицій своїх капіталів в комуно-китайському „народньому господарстві" під абсолютною урядовою контролею.

БУДУТЬ ВИШКОЛЮВАТИ ПРОВІДНИКІВ ФОНДАМИ ФОРДА

Вашингтон. — Урядовці департаменту стейту звернули пильну увагу на уступ в програмі фундації Форда, в якому сказано, що куратори фундації будуть змагати до вибору, вишколу і заправлення більшої кількости і кращих провідників у прилюдній службі і що таку працю почнуть негайно. Урядові признають, що це незвичайно важливе завдання, бо за їхніми спостереженнями Америка потребує знавців у переводженню своєї місії закордоном. Якщо фундація Форда візьметься за таку працю, вона стане свого роду біржою для виміни ідей, які мають на увазі різні приватні фундації, що хочуть допомогти урядові у його завданнях. Одначе урядовці департаменту стейту признають, що вони ще не мали спроможности перестудіювати оповістку Фордової Фундації. Вона обіймає три частини: Про добробут людини, потреби людини і розподіл праці на пять ділянок.

ТРЕБА АТЛАНТІЙСЬКИМ НАЦІЯМ СТЯГНУТИ РЕМІНЬ, КАЖЕ КОНАЛІ

Вашингтон, 26 вересня. — Сен. Там Коналі з Тексас сказав на адресу держав з Атлантійського Пакту, щоб вони „стягнули свій ремінь", бо нема іншого способу для зорганізування сили проти російської агресії. Коналі, як голова комісії закордонних відносин, пригадав цим країнам, що вони мусять сповнити свої зобов'язання для зорганізування мілітарної сили, бо інакше вони не зможуть втримати свободи. Ці замітки мав сен. Коналі використати для промови минулої п'ятниці, одначе не стало часу, бо Конгрес приготовлявся до виїзду. Замітки були приготовані в порозумінні з департаментом стейту. „Не зважаючи на війну в Кореї і на натугу на Далекому Сході, не забуваймо, що Европа є дальше осередною точкою нашої закордонної політики" — міркує сен. Коналі. „Сильна Европа є забороном не тільки проти совєтських посягань на Заході, але й проти кремлівської свободи діяння в Середньому й Далекому Сході. Кожний член Північно-Атлантійського Пакту мусить додати свою частину, якщо Західна Европа має бути забезпечена". Сенатор виявив, що Франція має виставити 15 дивізій війська, а Британія тільки почала організувати армію. Поза Залізною Заслоною є сто дивізій, а на Заході є порожнеча. Щодо німців, то їх треба організувати не в німецькій, а в европейській армії. На Сході ми не сміємо запуститися в стріляну війну з Китаєм. Справжньою небезпекою для нас є не Червоний Китай, а Червона Росія, міркує Коналі.

● 80 британських вуглекопів згинуло в пожежі глибоко в шахті в місцевості Крісвел в Англії.

АТЛАНТІЙСЬКА РАДА РІШИЛА СТВОРИТИ СПІЛЬНУ АРМІЮ З УЧАСТЮ НІМЦІВ

Ню Йорк, 27. вересня. — Атлантійська Рада, зложена з міністрів закордонних справ 12-ти країн Атлантійського Пакту, рішила вчора на своїх нарадах створити одну інтегральну армію для оборони Західної Европи перед сподіваним совєтським нападом. Німеччина малаб дати в цю оборону свій вклад. Армія „повинна бути підпорядкована одному головному командантові, що був би в стані відбити ворожий напад та запевнити оборону Західної Европи" — сказано в офіційному звідомленні з нарад. Принципова згода на участь Німеччини в оборонній підготовці коментується як практичне озброєння Німеччини. Подрібна організація спільних европейських збройних сил має бути опрацьована міністрами оборони країн Атлантійського Пакту на нарадах 28-го жовтня у Вашинґтоні. Сильний контингент американських військ мав би бути теж включений в цю спільну армію. Німеччина, як це обстоює Америка, мала б дати одну дивізію, що була б підпорядкована головному командантові.

ГЕН. АЛФРЕД М. ҐРОНТЕР є одним з головних кандидатів на головного команданта збройних сил країн Атлантійського Пакту, поруч генералів Айзенгавера та Бредлі. Ген. Айзенгавер мав піддержувати кандидатуру ген. Ґронтера.

● Португальський премієр Салязар відбув дводенні відвідини в Еспанії, вислідом яких мала б бути інтервенція Португалії для включення Еспанії в оборонний Атлантійський Пакт.

ІТАЛІЯ ПРИСПІШУЄ І ЗБІЛЬШУЄ ОБОРОННІ ЗАХОДИ

Рим, 27. вересня. — У зв'язку з напруженим міжнародним положенням та можливостями нової світової війни, як і з огляду на наявність комуністичної п'ятої колони внутрі країни, італійський уряд ухвалив цілий ряд заходів, що мають збільшити і приспішити оборонну підготовку країни. Насамперед рішено створити добровольчий корпус цивільної оборони, що був би в постійному поготівлі та готовий до акції на випадок війни або внутрішніх заколотів. Це має для Італії велике значення, бо її армія обмежена мировим договором до 250.000, включно з 70.000 карабінерів, призначених виключно до поліційних обов'язків. — Законопроєкт передбачує теж створення в рямках міністерства внутрішніх справ окремого департаменту цивільної оборони, що мав би за завдання координувати всю внутрішню красву оборону на випадок війни. З огляду на велику більшість християнських демократів в обох палатах парляменту, вже наперед заповідається, що цей законопроєкт буде прийнятий, не зважаючи на спротив лівих партій.

ПІДВИШКА В СТАЛЕВІМ ПРОМИСЛІ НАЙВАЖНІШОЮ ЕКОНОМІЧНОЮ ПРОБЛЕМОЮ

Вашинґтон. — Дві оповістки з минулого тижня звернули на себе увагу рішальних кол уряду. Перша, це оповістка голови Ради Федеральної Резерви, Томи МекКаб, який сказав, що „інфляція не є за рогом вулиці, але вже таки в нас"; друга оповістка, це заява Филипа Морея, голови Конгресу Індустріяльних Організацій і юнії сталевих робітників. Він сказав, що його юнія звернеться до 1,400 сталевих підприємств 9 жовтня за підвишку заплати для робітників. Урядові кола приходять до висновку, що підвишка платні в сталевій індустрії під теперешню пору буде початком нової рунди підвишки у всіх підприємствах і що теперішні Фінансові пляни в оборонним бюджеті будуть знівечені. Мабуть це є причиною, чому серед відповідальних кол іде оживлена праця для прискорення контролі цін і платень, як це передбачено в повновластях для президента, які ухвалив Конгрес. Контроля мала б бути проголошена ще перед осінніми виборами.

В АМЕРИЦІ

● **Віто Маркантоніо**, який завжди йде по комуністичній лінії в Конґресі, відпекався комунізму в першій передвиборчій кампанії. Він стає до перевибору в 18 окрузі Ню Йорку як кандидат Американської Партії Праці.

● **Дол. 400 на голову** виносять видатки американського уряду в біжучім році, який кінчиться 30. червня 1951 р. Це обчислення оперте на видатках дол. 59,500,000,000 накладених на 150,000,000 населення.

● **Дівчата підприємства** Вел Телефон Компані, які обраховували гроші, призбирані в телефонічних будках в Маямі, на Флориді, вкрали никлами 100,000 долярів впродовж двох років. Гроші переносили вони під корсетами при виході. Арештовано шість дівчат, одначе їх випущено, бо нема доказу, кільки вони вкрали.

В СВІТІ

● **В Бурмі продовжуються** заворушення збройних комуністичних банд, проти яких веде акцію військо.

● **Совєти не вирівняли** ще 2,154,170 долярів своєї вкладки до О. Н. Досі тільки 21 країна заплатила повну вкладку, між ними ЗДА заплатили 11,313,536 долярів, що покриває 39,79% всього бюджету О.Н.

● **В Парижі** закінчило свої наради Міжнародне Т-во Кримінології, рекомендуючи цілий ряд „революційних" наукових метод в поведінці зі злочинцями.

● **Большевики в Берліні** захопили від приватних власників 800 малих підприємств.

● **Австрійський уряд** рішив піднести заробітну платню на 10 до 14%, щоби вирівняти життьову стопу населення з пересічною в світі.

● **Югославський уряд** маршала Тіта рішив поробити цілий ряд концесій в користь Католицької і Протестанської Церков, але все ще не змінив нічого в долі засудженого на 16 років ув'язнення єпископа Степінача.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВА КОРЕЙСЬКА ПРОБЛЕМА

Воєнне положення в Кореї поліпшилось з визволенням столиці країни до тої міри, що секретар стейту Ачесон почав розмови з представниками різних держав в Об'єднаних Націях на тему покінчення „поліційної акції" і дальшої судьби не тільки визволеної Південної Корейської Республіки, але й Північної Кореї. З цього не виходить, що війна в Кореї вже покінчена. Вже з самих воєнних комунікатів про боротьбу за столицю Сеул можна пізнати, що комуністи ще ставлять завзятий спротив. Проте в скорий успіх „поліційної акції" Об'єднаних Націй вже ніхто не сумнівається. Очевидно, як не вмішаються у війну комуністичний Китай і Совєтський Союз, чи хочби тільки один з них. В такому випадку корейська війна перемінилась би відразу у світову. Але тому саме важко припускати, щоб Кремль на це зважився, бо мабуть до такої війни він ще не є як слід приготований.

Правдоподібно Совєти шукатимуть тепер для себе якогось виходу з цього лиха, якого вони накоїли в Кореї й то при допомозі різних посередників. Нові „мирні" настрої Кремля характеризує найкраще та комедія, яку відіграв совєтський делеґат до Об'єднаних Націй, Яків Малік, перед Мериленденським Комітетом Миру. Як бачимо, він хотів би — очевидно на приказ Кремля — обминути Об'єднані Нації, зарахувати конфлікт у Кореї до „різниць", які існують між Злученими Державами і Совєтами і як такий полагодити окремою конференцією, а властиво розмовою між Сталіном і Труманом, так, як це було за Рузвелта. Москва бачить, що вона з своєю корейською провокацією соромно провалилась та що їй у цій справі від Об'єднаних Націй нічого доброго не надіятись крім нової компромітації. Тому вона буде вживати різних хитрощів, щоб тільки втягнути Злучені Держави в якусь нову угодову акцію, або придумає щось таке, чим могла б порізнити демократії при полагоді корейського конфлікту. Вже тепер чути голоси, щоб не переступати 38 паралелі та залишити її дальше границею двох частин одної й тої самої країни та одного й того самого народу. Це ніби тому, щоб не дразнити комуністичного Китаю та Москви і не продовжувати війни.

Перемога Об'єднаних Націй в Кореї, яка була б властиво перемогою справедливости і американських збройних сил, повинна бути в першу чергу повним визволенням корейського народу і повним об'єднанням Північної й Південної Кореї в одну соборну і демократичну Корейську Республіку. Корейці повинні мати нагоду самі сказати своє слово в цій справі не будучи під терором комуністів та московських енкаведистів. Ціла Корея повинна бути окупована військами Об'єднаних Націй, але тільки на те, щоб завести в країні спокій. Корея повинна стати обовязково для всіх країн, що їх загарбали Совєти, прикладом цього, що їх ждатиме, коли б у них появився американський вояк, чи вояк інших демократичних потуг. Наразі ці країни переконуються, що совєтські аґресії, як і свого часу гітлерівські, спочатку голосні й успішні, а згодом катастрофальні. Корея є вправді тільки малим образом цього, бо ніби сама Москва не воює, проте й цей образ може дуже підняти на дусі поневолені Росією народи, якщо тільки по перемозі демократій не буде ніякого торгу з незалежністю Кореї й її повним визволенням з-під кремлівської „опіки".

Проблема великих міст

Урядовий проєкт оборони й охорони великих міст, получений з плянами евакуації населення, пригадує їх мешканцям на небезпеку, яка може стати скоро дійсністю. Очевидно, що таким зразковим містом є Ню Йорк, одначе напр. Питсбурґ, окружений або поперерізуваний великими ріками, може так само приковувати увагу ворога, як і Бостон, Шікаґо, Ст. Луїс чи Дітройт, які мають своє значення, як промислові центри.

Та воєнна небезпека не є єдина, яка загрожує великим середовищам. Дискусія на тему прожитку і життя у великих містах у протилежности до сільського чи провінціонального життя ведеться від найдавніших часів і воєнна загроза тільки пригадує на потребу практичного вирішення цих проблем не тільки самими мешканцями даних міст, але й громадянством як цілістю.

Для короткого порівняння, про що йдеться, треба навести два протилежні напрямки, які саме видвигнули чинники, які займаються проблемою міст. Так Комісія Плянування міста Ню Йорку випрацювала плян поширення міста в його границях на 20 років, тобто до 1970 р. Комісія признає, що місто вже не має простору на поширення своїх границь, тому треба забудовувати ті площі, які ще тепер є вільні. У 1940 р. 7,455,000 голов населення примістилося на 191,570 акрах землі, отже пересічно по 35 осіб на одним акрі. У 1970 р. на цьому просторі буде жити населення з передбачених 8,585,000 голов, отже пересічно по 45 осіб на одним акрі. Для уможливлення життя населення міста мусить видавати мільйонові фонди на різнородні переміни: Будувати підземні залізниці, валити старі доми, щоб промощувати нові вулиці, будувати тунелі, як от найновіший коштом 50 мільйонів; нові мости, от як проєктований міст з Бруклина до острова Статен Айланд коштом 80 мільйонів і т. п. Усе те не причиняється до розбудови міста тільки до вигоди мешканців та для скорочення часу доїзду до праці.

Найновіший „Бюлетень Атомових Науковців" займається не тільки Ню Йорком, але й іншими середовищами життя і розглядає цю справу теж і з фінансового боку. У ньому колишній голова Американського Інституту Плянувачів, Трейсі Б. Оґор, твердить, що вже тепер видається в Америці 20 біліонів долярів, як з прилюдних так і з приватних фондів, на розсіяння великих міст. Кожного року американці будують який мільйон нових міських мешкань, а це значить тільки, що побудова 100 нових міст по 40,000 населення. Одначе, замість будувати нові доми в окремих скупченнях і творити нові оселі, вони будують їх в старих містах або на передмістях. В результаті нові будинки не роблять старих міст модерними ані більше економічними для щоденного життя. Навпаки, вони тільки збільшують кількість або якість проблем, які мусять великі міста розв'язувати. Міста останутся старими, хоч би повставали нові будинки на їхніх вільних площах.

З того виходить небезпека на майбутність. Великі міста треба безупину направляти, й перебудовувати, перемодельовувати і то велитенськими коштами, які в нічому не змінять самого міста. Дещо вже не дасться направити ні змінити і це тільки непотрібна а то й загрозлива з економічного боку витрата гроша. Це показується особливе при нових підприємствах. Підприємці вже давно прийшли до висновку, що їм дешевше побудувати нові будинки на новому місці ніж перебудовувати старі. Нераз самі направки коштують більше ніж нові забудування, а витрати на направки виносять тільки, що ними можна адмініструвати ціле підприємство.

Оці замітки Оґора, поміщені в „Бюлетені Атомових Науковців", торкаються тільки фінансової сторони перестарілої системи великих міст. Справу охорони мешканців на випадок війни або в мирному часі на випадок елементарних нещасть, обговорює згаданий Бюлетень дуже просто. Там є пригадка, що великі міста є принадою до нападу, що одною бомбою можна спустошити цілий осередок і вбити масу людей. Коли на одному акрові землі буде жити мало людей, тоді таке місце не буде притягати ворога з атомовою бомбою головно тому, що кошти нападу будуть завеликі в порівнянні зі шкодою, яку він може завдати. „Ми вже втратили шість цінних років, в яких ми могли були перемінити великі міста на такі, які не приковували б уваги ворога. Якщо воєнна влада про це не думає, то самі місцеві чинники повинні мати це на увазі" — твердить Бюлетень Атомових Науковців.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Вол. Дорошенко.

МАКСИМ ГЕХТЕР

Цими днями наспіла до нас із Парижа чергова 3-тя книжка прегарно редаґованого проф. Ільком Борщаком журналу „Україна", яка принесла сумну вістку про смерть відомого українського економіста й журналіста Максима Гехтера, який помер майже три роки тому, 25 грудня 1947 р. у Празі. Проф. Борщак, що подав посмертну згадку - спогад про Покійного, зазначує, що довідався про цю сумну подію зовсім припадково. Нічого сказати, прегарні „демократичні" порядки завело НКВД в державах „народної демократії", кращі, ніж за царя. Тоді можна було не тільки дізнатися про смерть нелюбих режимові діячів, але й висловлювати його родині кондоленції, писати некрологи й будувати пам'ятники. Під совєтами дозволяються згадки лише про любих „партії й урядові" діячів. Не вільно ж було в 1939-40 рр. за большевицької окупації Галичини надрукувати навіть саме сухе повідомлення про смерть д-ра Ярослава Гординського або дир. Івана Кревецького. Тепер така сама „воля" настала і в державах - сателітах СССР. Тому нехай пробачать нам тіні Покійного за таку пізню згадку про його смерть. А на цю згадку він добре заслужився, бо хоч не був українцем з роду, став ним з любови до українського народу, як колись Вол. Антонович, Т. Рильський, Йосиф Юркевич, а останньо Вячеслав Липинський, Богдан Ярошевський та інші, й зробив для України далеко більше, ніж якийсь природний українець. Максим Гехтер народився в 1885 р. на Київщині в бідній жидівській сім'ї, змалку ріс серед сільських дітей і так зжився з українським середовищем та полюбив наших людей, що став уважати себе українцем. І до самої смерти лишився прибраним сином української нації, не вважаючи на те, що міг був піти слідами більшости своїх земляків і, заявивши себе „русским", зробити кращу матеріяльно карієру. Не багато ми мали діячів жидівського роду, що стали національно українцями. До того їх невеликого гуртка, що згадав проф. Борщак, — Віліяма Беренштама, Ізраїля Зільберфарба й Арнольда Марґоліна, я додав би, крім Гехтера ще економіста Соломона Ґольдельмана, дипломата Мойсея Імханицького, поета Кернера, що писав українські вірші, підписуючися Кернеренко, історика Йосипа Гермайзе й філолога-українознавця Олену Курилову на Наддніпрянщині та Марка Бардаха на Західній Україні. Поминаю тут жидів, що виступають або виступали на Совєтській Україні, як „українські" діячі, письменники й науковці, усіх тих Адельгеймів, Голованівських, Каценельсонів (з яких один укрив своє жидівське походження під псевдонімом Стебун), Коряків, Первомайських, Пшемислерів, Рибаків, Хвиль (Мусульбасів), Щупаків й купу інших пройдисвітів, що сховалися під українськими прізвищами. Вони під формально національним поглядом здебільшого навіть не жиди, а москалі, що вивчивши українську мову й приставши до большевиків, посіли посади українських істориків, літературознавців, критиків, мовознавців, мистців і т. д. та свідомо спотворюють українську науку й літературу на догоду панівному режимові. Це не українські патріоти, а паразити на тілі українського народу. Коли припустити, що ми з проф. Борщаком ще когось пропустили, то все ж вийде дуже незначна кількість. Тож приступлення Покійного до української національности було явищем небуденним. І треба сказати, що ми незвичайно тішилися, коли таке явище траплялося. Раділи й наверненням Гехтера. Але вертаймося до його життепису. В юнацьких літах Гехтер брав діяльну участь в „Революційній Українській Партії" й за українську національно - революційну агітацію серед робітництва в 1905 р. був арештований і просидів цілий рік у в'язниці. Після цього бачимо Гехтера серед найближчих співробітників щоденника „Рада", де належав до редакційного колективу разом із С. Єфремовим, М. Вороним, Олесем, С. Черкасенком та іншими. Видавець „Ради" Євген Чикаленко дуже прихильно ставився до Покійного й був йому за хрищеного батька, як він вихрищувався. Від тоді Гехтер, що спершу звався Марком, прийняв ім'я Максим, під яким і став відомий в українському громадському й літературному житті. Оцінюючи знання й здібности Небіжчика, М. Грушевський притягнув його до співробітництва в „Літературно-Науковому Вістнику" та у виданнях НТШ — „Записках" і „Студіях з поля статистики й економії". Гехтер спеціялізувався в питаннях економіки України й йому належить довга низка статтей, оглядів, розвідок і рецензій на економічні теми в згаданих вище виданнях. Що з Покійного був неабиякий знавець свого діла, свідчить той факт, що він був бажаним і добре оплачуваним співробітником російської преси, як загальної, так і спеціяльної, передовсім київської. Але ця його російська продукція скінчилася по якімсь часі фіяском, коли викрилося, що він брав участь у двох противних собі часописах, полемізуючи в одному з них із своїми ж власними статтями, міщеними, очевидно вже під псевдонімом, у другому. Розуміється, коли ця полеміка з самим собою виявилася, автор її негайно втратив усяку можливість далі працювати взагалі в котрому будь російському видавництві. Згадую тут про цей неприємний епізод у житті Покійного не на те, щоб його зневажити, в супереч відомій латинській приповідці, що про небіщиків слід говорити „nil nisi bene", а на те, що як-ні-як він свідчить про небуденну талановитість нашого економіста. Те, що оповідаю, не вигадка і не сплітка недругів Максима Григоровича, як кликали Гехтера знайомі, а правдивий факт, про який добре було відомо в українських літературних колах у Києві. Розуміється, що згаданий випадок трохи був попсував репутацію Покійного, але мав і ту добру сторону, що, унеможлививши йому працю у росіян, ще щільніше звязав його з українським рухом. Українці дуже добре зробили, що не відштовхнули від себе Покійника за його трюки в російській пресі й цим зберегли його талант для України. Максим Гехтер і далі пильно й безперебійно працював у згаданих вище українських виданнях. За Директорії його призначено радником дипломатичної місії до Вашингтону. Виїхавши 19. січня 1919 р. з Києва, Покійний уже не вертався на Україну, а ввесь час проживав за кордоном.

Місія довго чекала в Копенгазі на візу до ЗДА й так тоді й не дочекалася. Ні проф. Борщак, що теж належав до місії, ні Гехтер до Америки не дісталися. Перший осів у Парижі, а другий у чеській Празі, де став постійним співробітником офіціозу Міністерства Закордонних Справ, видаваної німецькою мовою "Prager Presse". Тут Гехтер пильно інформує чужину про українське культурне життя. Перед війною дописував він також довгий час до нашої „Свободи". З заснуванням у 1928 році "Slavische Rundschau" входить Гехтер до редакції цього журналу і провадить його вкупі з д-ром Романом Якобсеном цілих десять років. В кінці 1938

(Докінчення на стор. 3-тій)

М. М.

З-ПІД БІЛОГО СОНЦЯ ДО СРІБНИХ ЗІР

5)

Та як не мило, як не любо пливуть хвилини в ріднім оточенню, як не хочеться ще про те чи друге побалакати і запитати, ще з тим попрощатися і сказати скільки слів, але вже північ, а Шанхай з причини недавньої демонстрації на військовому стані і весь рух тільки до першої години ночі, та і на ранок в 7-мій годині нам треба вже бути на пароплаві. З жалем прощаємось з громадянством, в останнє оглядаємо залю, де стільки і радісних і смутних хвилин було пережито за довголітнє існування українського осередку в Шанхаю. Нам ніби хочеться навсе запамятати і святий образ, і великі портрети Шевченка, Петлюри, Коновальця, Мазепи, Котляревського та завзятого полковника Івана Богуна, більшість з яких була намальована довголітнім секретарем Комітету, артистом Гаврилом Тоцьким, що нині перебуває вже в Аргентині. І не снилось нам всім тоді, що скоро ці портрети-картини будуть прикрашати стіни української школи-шатра (чи намета) на маленькім невідомім нам тоді Филипинськім острівці... І ось вже зникло все рідне і знову січе в лице дрібний дощик і виляпують босими ногами по мокрому асфальті китайські рікші. Везуть нас понад беріг річки Вампу, де як кришталевий палац сяє вогнями наш пароплав, освітлюючи все навкруги, як сонце, і згуки музики долітають і до нас — то йде на пароплаві великий бенкет — „христини" нового американського морського велита і на той розкішний баль запрошені всі найвищі військові і цивільні достойники, як американські так англійські, французькі і китайські.

Ранок привітав нас лютим холодним вітром, морозом і снігом... Багато бідних китайців, які жили просто на вулицях без жадного захисту і опалу, цеї ночі замерзло, щось до 4-х тисяч дітей, старих і хорих. Ми навіть в теплих футряних одягах тремтіли, хоч не тільки від зимна, а від нервовання, від напруження останніх хвилин, за які ми мали навсе попрощатися і з друзями і з недругами, з жовтим китайським Вавілоном-Шанхаєм, пройти строгу перевірку китайської митниці, ще строгішу перевірку паперів зпочатку китайською поліцією наших паперів на виїзд, а потім американськими чинниками наших віз до Америки і аж тоді вже бути по-одинце пропущеним на той чарівний корабель спасіння, що мав нас від бідування і мук і вічного неспокою і війни в Китаю забрати до спокійної веселої Каліфорнії, де вже буде і опал, і електричне освітлення, і хліб, і людські права, і ота „веселочка-воля", яка так всім мила. Як крізь сон ми бачили китайський натовп на вулицях, широковідкриті двері крамниць — „кюріо" з різними з камфорового дерева скринями, з слоневої кости фігурами богів, богинь, старовинними мідяними казанами, зброєю, бандарінськими шовковими одягами, вишивками, бачили бравого полісмена в білих нарукавниках і рукавичках (ще „пережиток" колишнього панування европейців в Шанхаю), що зручно керував величезним потоком людей, рікш, трамваїв, тягарових і особових авт та возів, запряжених мулами, кіньми, а то і водяними буйволами. Але ми дивились на це все і ніби і не бачили його, бо всі наші думки летіли наперед наших рікш туди до берега, до „Президента Клівленда". Хоч було ще дуже рано і дуже зимно, але на пристані вже було багато людей, бо зібрались не тільки ті, що відїзджали і ті, що їх проводжали, а також і зовсім сторонні люди, як европейці, так і найбідніші китайські прохачі, перші, щоб хоч з берега подивитися на той розкішний новий пароплав, а останні в надії, що може і їм що перепаде від розкоші і достатку „мей-го жень" — американців, як не гроші, то хоч шматочок білого хліба, який за часи воєнні і повоєнні став мрією мільйонів людей в Китаю.

Ми швидко прощаємось з тими, що прибули проводити нас в далеку дорогу, швидко, бо не хочемо затримувати їх на цьому холоді і вітрі, що свавільно дме межи велитенськими пакгавзами, бо крім пасажирів нікому не вільно ввійти в закритий будинок, де додивляються багаж і папері та звідки вже впускають на самий параплав. А крім того „довгі проводи — лишні сльози", а я і так вже ледве зношу, що по лицях багатьох котяться сльози, а найгірше, як наша старенька няня, якій віза не прийшла і ми мусимо з нею розлучатися, плаче притулившись до холодної камінної стіни. Віддаємо її під опіку вірних друзів і коли вони, посадивши її на рікшу, зникли вже з цеї гамірливої повної руху пристані, тоді ми з тяжким серцем вступаємо до будинку, де зразу підскакують до нас китайці — митні урядовці та поліцаї і пересвідчившись з наших паперів, що ми не американці, починають свої нахабні допити: чому ми виїзджаємо з Китаю?

Не хотілося нам в останній мент нашого пробування на китайській землі, де і так зазнали стільки лиха і стільки „воєн" пережили, здіймати якусь сварку та починати „воювати" з цими свіжоспеченими китайськими патріотами, що вже під впливом двох пропаганд (японської — „Азія для азіятів" і червоної московської — „всі европейці визискувачі і кровожадні вампіри, що жадібно смокчуть кров трудящого пролетаріяту Китаю — геть їх женіть з вашої рідної, обграбованої ними, землі"), раді були б кожного европейця живим в землю закопати і дивилися на нього з неприкритою зненавистю. Щоб не посваритися, але щоб дати їм почути, що добре знаємо їх настрої і бажання, ми спокійно, але твердо відповіли: „перше всього всі наші папери в найкращому порядку, як наш виїзд з Китаю, так приїзд до Америки дозволені нам найвищою владою, цих двох держав, тож ви нас всеодно не зможете затримати і залишити в Китаю, якби ви цього навіть і бажали, але ж ви повинні тільки тішитися, що ваша мрія здійснюється і „білі чорти", яких ви так ненавидете зараз, хоч би вони не тільки нічого злого вам не зробили, а саме навпаки довгі роки працювали для вашого добра, віддаючи всі свої сили, здоровля і зносячи і терплячи вкупі зо всім китайським народом всі нещастя-ловені, пошесті, горожанську війну, японську люту окупацію, голод і холод, й забираються від нас,

Л. Луців

Відновлення видавництва „Червона Калина"

Здається, що між першою і другою світовими війнами не було на західно-українських землях популярнішого видавництва, як Видавництво „Червона Калина". Самі ці два слова „Червона Калина" мають у нашій мові сильно чуттєве забарвлення, бо ж червоний цвіт калини дуже часто згадується в нашій народній поезії. Та пісня про „Червону Калину", що сталась такою популярною серед Українських Січових Стрільців в часі першої світової війни, а згодом і між усім нашим народом по всіх закутинах української землі — ще більше спопуляризувала „Червону Калину" і сталася немов символом долі нашого народу. Червона Калина „хилиться", бо наш рідний край „журиться", вона „піднімається" і Україна „розвеселяється".

Зараз після першої світової війни задумали колишні вояки української армії заснувати окреме видавництво, щоб зберігати пам'ять про визвольну боротьбу, бо, як у давній пісні співалося, „хоч пропало Запорожжя — та не пропала слава!" І для того то видавництва придумали основники найщасливішу назву, яка тільки могла б бути, бо назву „Видавництво „Червоної Калини".

Так то повстала Видавнича Кооператива „Червона Калина", що працювала аж до 1939 року, коли російська інвазія не тільки перервала працю нашої кооперативи, але й знищила дослівно всю її працю в нашому народі. Наїздник знав, що видання „Червоної Калини" — це найбільший його ворог на українських землях, це те саме, що ті „високі могили" по Україні, про які співав сто літ тому українських геній Тарас Шевченко. В книгах „Червоної Калини" містилася слава України, і то не тільки тої України, що в роках 1914-1922 з піснею на устах про „Червону Калину" боролася за волю свого народу, але й тієї України, що боронила своєї волі в часах своїх славних князів і гетьманів; що плекала іскру національної свідомости в нашому народі тоді, коли московські царі старалися вимазати з історії навіть наше національне ім'я. Російський ворог нищив книжки видані „Червоною Калиною", конфіскував їх по всіх прилюдних і приватних бібліотеках, але не міг знищити того зерна, що ті книжки засіяли в душах нашого народу.

Сталося так, що багато членів Надзірної Ради і Управи колишнього Видавництва „Червона Калина" знайшлися на вільній американській землі і вони то задумали відновити діяльність Видавничої Кооперативи „Червона Калина". Вже відбулися в Ню Йорку установчі збори цієї кооперативи. Члени-основники — це майже всі колишні Українські Січові Стрільці. Гадаємо, що і широке українське громадянство підтримає нову Видавничу Кооперативу „Червона Калина" масовим приступленням в члени кооперативи а також масовим купованням її видань.

Та щоб наше громадянство пригадало собі заслуги цього нашого Видавництва, не від речі буде пригадати, що воно зробило за час свого існування на рідних землях.

„Червона Калина" в першу чергу взялася була видавати спогади про нашу визвольну війну. І на цьому полі зробила дуже багато, бо видала дуже цінні спогади, що є необхідні для кожного історика і для кожного українця, що хотів би пізнати наші визвольні змагання.

З ділянки спогадів і історичних матеріялів видано такі праці:

А. Крезуб — Партизани (2 томи); В. Приходько: Під сонцем Поділля; Ген. Всеволод Петрів: Спомини (4 томи); Евген Чикаленко: Щоденник (1907-1917); Др Кость Левицький: Великий Зрив; І. Калічак: Записки четаря; Др. Іван Максимчук: Кожухів; Микола Галаган: З моїх споминів (4 томи); „Берестейський мир" — спомини і матеріяли; В. Юрченко: Шляхами на Соловки (2 томи); Др. Ганс Кох. Договір з Денікіном; Др. Андрій Чайковський: Чорні рядки (Спомин 1918-19); Др. Степан Шухевич: Спомини (5 томів); Олена Степанів: На переломі великих подій; Омелян Попович: Відродження Буковини.

Крім того „Червона Калина" видавала і літературні твори і в цій серії вийшли друком праці: Романа Купчинського (3 томи), М. Брилинського, Василя Леонтовича, Василя Левицького-Софронова, Б. Лепкого (чотири книжки творів), Федора Дудка (4 томи), Миколи Матієва Мельника, Антона Вільшенка, О. Олеся, О. Бабія, В. Ласовського (репортаж про ген. Мирона Тарнавського), Юри Шкрумеляка і переклад з турецької мови: Халіда Едіб: В огні.

Накладом „Червоної Калини" вийшло кілька наукових праць з нашої історії. Сюди належать дві цінні праці Ілька Борщака: „Мазепа", життя й пориви Великого Гетьмана, — та „Великий Мазепинець" — Григор Орлик. Микола Голубець: „Історія Львова від найдавніших часів", з додатком Льва Лепкого: „Львів в часах великої визвольної війни". Видавництво розпочало було видавати монографії з визвольної війни і в цій серії вийшли такі видання: „Історія Легіону Українських Січових Стрільців" — як 1 том цієї серії. Як II том: „Золоті Ворота" — Історія Корпусу Січових Стрільців. Обидві ці книжки — це були розкішні видання на дуже доброму папері з багатьма ілюстраціями. З історичних видань треба ще згадати А. Тарнавського: „Історія IV Запорізького Полку", та дуже цінний „Альбом УГА", що мав бути продовженням „Альбому УСС". Цей „Альбом" мав вийти друком в 1939 році, але не можу собі пригадати, чи він появився з огляду на воєнні дії, що розпочалися в тому році.

Треба ще згадати „Великий Співаник „Червоної Калини", що обіймав 229 найкращих українських пісень на 341 сторінках друку.

„Червона Калина" видавала ще й періодичні видання. Тут на першому місці треба згадати 18 річників „Календаря-Альманаху" Червоної Калини та щомісячник „Літопис Червоної Калини".

В цих періодичних виданнях вміщено масу історичного і літературного матеріялу, що насвітлює наші визвольні змагання та не дає загинути нашій славній традиції боротьби за волю. Щорічно видавано також малі календарці, що своїми інформаціями втішалися заслуженою славою. —

Оце був би неповний біланс здобутків видавничої праці „Червоної Калини" на рідних землях. Вже з побіжного огляду бачимо, що Видавництво „Червона Калина", хоч існувало на західних українських землях — то в своїй діяльності було всеукраїнське і соборницьке. Порушувало в своїх виданнях справи, що торкаються усіх українських земель і друкувало праці усіх авторів, не дивлячись на те, де вони родилися й проживали.

І відновлена Видавнича Кооператива „Червоної Калини" обіцяє бути такою самою, бо до її Надзірної Ради і Управи ввійшли майже ті самі люди, що працювали на рідних землях.

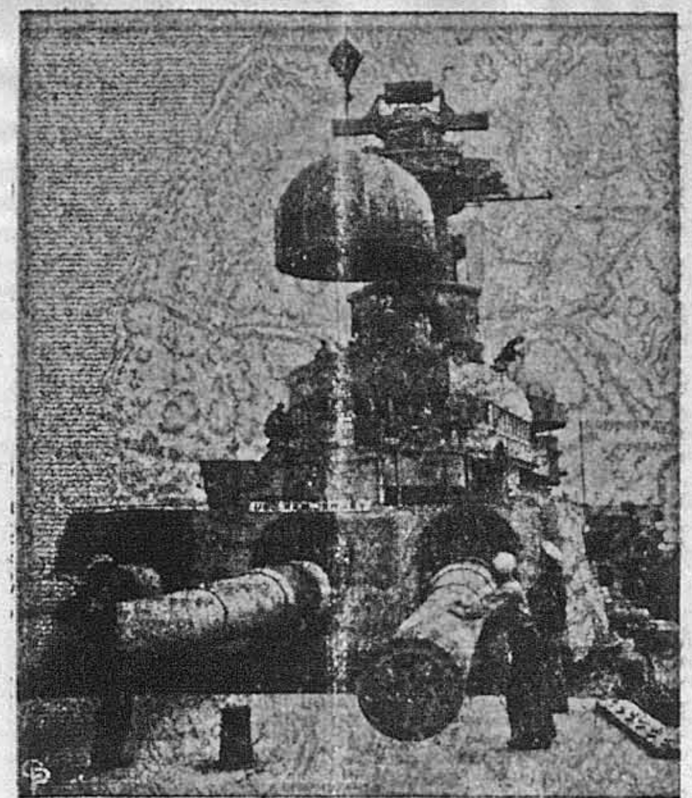
Бажаємо „Червоній Калині" тієї любови й прихильности українського громадянства, — розсіяного сьогодні по всьому світу, — якою воно втішалося колись в рідному краю.

Максим Гехтер

(Докінчення зі стор. 2-гої).

р. скінчила своє життя ненависна Гітлерові "Prager Presse" в звязку з Мюнхеном, але Покійному вдалося ще випустити книжку "Slavische Rundschau" на початку 1939 р. Це була остання книжка цього часопису. Та й самому її редакторові небезпечно було зоставатися в Чехословаччині і з огляду на своє жидівське походження і з огляду на свою політичну фізіономію. Гехтер робить заходи виїхати за кордон, до Франції, але справа з візою проволікалася й йому мимоволі довелося лишитися в Празі. Тут за німецького панування жив він дуже конспіративно, майже не виходячи з хати й нікого не приймаючи. Єдиний, хто з ним зносився, це знаний видавець Юрій Тищенко („Сірий"). Сірий запомагав бідолашного затворника, що опинився без заробітку, даючи йому перекладати на українську мову різні німецькі книжки. Покійному належить між іншим переклад праці проф. Вінтера „Візантія й Рим у боротьбі за Україну". Можна з певністю припустити, що й у „визволеній" большевиками чехословацькій столиці жилося Покійному не солодко. Адже ж як ніяк, був він з одного боку український „націоналіст", а з другого, як співробітник "Prager Presse" — „бенешівець". І те і друге не до смаку НКВД. Певне, звязані з цим невідрадні обставини й були причиною його передчасної смерти. В інших умовинах Максим Гехтер прожив би довше й ще більше зробив би для своєї прибраної матері України, але велике спасибі йому від українського народу й за те, що він зробив, а зробив він багато більше, ніж котрий інший із родимих українців.

Вічна Йому Пам'ять!

ВЕЛИКИЙ ЛІНІЙНИЙ КОРАБЕЛЬ „НЮ ДЖЕРЗІ" готовий до служби, як вчора, у військово-морському верфі в Байоні, Ню Джерзі, знято пластичне прикриття гармат. Лінійник „Ню Джерзі" заступить у вишкільних цілях „Біґ Мо", лінійник „Мізурі", що тепер є в активній службі на корейських водах.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАГО, Ілл.

ДОЧКИ УКРАЇНИ — ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

Повакаційний сезон суспільно - громадської діяльности в Шікаго наскрізь вдало започаткували „Дочки України", 22-ий відділ Союзу Українок Америки, Святочною Академією в честь Лесі Українки, в неділю 10 вересня.

Простора заля в Школі Шопена була майже переповнена. Учасники Академії не пожаліли за свою участь, бо „Дочки України" показали, що направду заслуговують вповні на цю назву!

Не беремося давати оцінку з мистецького боку, однак хочемо відмітити факт, що від декорацій залі, що вповні зображувала досить похмурі настрої в особистому житті Лесі Українки, почавши, на укладі й виконанні програми скінчивши, глядач відчував повну гармонію і високу патріотичність в душах усіх учасників. А виконавці мистецьких точок зуміли вповні знайти контакт з публікою, отже, сцена й заля творили єдність!

Пані А. Б. Федуняк у вступному слові поінформувала присутніх, що „Дочки України" розпочали акцію перевидання творів Лесі Українки. Пані мгр. Р. Гаєцька виголосила, на жаль, за тихо, дуже гарно опрацьований реферат на тему „Леся Українка — поетка українського відродження", після чого почалася мистецька частина. Започаткувала її своїм гарним фотепіяновим виступом панна І. Чушак, після чого п. Марія Трок, деклямуючи в англійській мові „Контра спем сперо" ще раз доказала, як трудно в англійській мові віддати настрої письменниці, як також мовні нюанси. Пані Опихана-Іванойкевич з чуттям проспівала „Геть-те думи..." та Шевченкове „За думою дума..." Та кульмінаційною точкою піднесення патріотизму в публіки була прекрасна деклямація „Іфігенії в Тавриді" у виконанні відомої художниці живого слова п. Роми Романюк - Дзюбинської, яку попередило пояснення п. Марії Смітюх. Кожний український вигнанець, слухаючи деклямації, бачив свою долю спільну з Іфігенією, а переживання Іфігенії нагадували йому трагізм України, зате інсценізація „Грішниці" у виконанні старших пластунок (п-ні Рома Романюк - Дзюбинська знову грала головну ролю) викликала в кожного українського вигнанця почуття месництва за всі заподіяні на протязі століть українському народові кривди різними окупантами, з яких найгрізнішим у всій історії став московсько-імперіялістичний большевизм.

Виступ молодого тенора, п. В. Мельничина, був симпатичним доповненням прекрасно уложеної і підготованої програми. Зокрема бадьорі „Надії" Черкасенка-Лопатинського напоювали учасників оптимізмом, а молитва „Владико неба і землі" була молитвою всіх українських вигнанців, що спільно молилися за скорий поворот на вільну Батьківщину.

Треба відмітити, що виконавцями були тут, в ЗДА роджені українки та новоприбулі. І всі вони однаково з відчуттям виконували свої ролі, пам'ятаючи, що їх виступи мають виховне значення, впливаючи на духа публіки. На маргінесі варта відмітити, що не треба влаштовувати розвагові підприємства в такий час, коли інші влаштовують таку поважну загально - національну імпрезу, якою була Академія в память Лесі Українки. Ті, що не були на Академії направду багато втратили.

Др. Петро Стерчо

З КНИЖОК І ЖУРНАЛІВ

„ВСЕСВІТ" — ЧАСОПИС ДЛЯ ВСІХ

Після „Нових днів" і „Ока світу" появився в Америці, в Ню Йорку, ще один ілюстрований журнал — „Всесвіт". Його видавець і редактор В. Чапленко зважив, очевидячки, що перші два журнали не охоплюють вимог щодо універсального журнала. Справді бо: матеріял „Нових днів" тільки почасти належить до „легкого" читання, „Око світу" дає мало текстів, самі „ілюстрації" з підтекстовками. „Всесвіт" у цьому розумінню вибрав вдячну середину.

Це загально. А тепер конкретно про вміщений у першому числі матеріял. Після титульної сторінки з скульптурною групою „Земля" (орач, сіяч і косар) С. Литвиненка іде друга сторінка з матеріялом на тему „Що діється в світі" (світлини і коротке зведення про головніші події за літні місяці). На нашу думку, цього матеріялу треба давати більше. У передовій статті „До читачів" видавець накреслює програму видання і . . . трохи просить для себе. Переклад оповідання А. Бучера „Код Зет" — цікаве і прочитається „одним духом". Ст. „Творча роля читача в літературному процесі" Книгочія має на меті спонукати читачів уважніше поставитись до своєї „культурно-творчої" ролі. Ст. „Творець тривимірних образів" інформує читачів про досяги нашого скульптора С. Литвиненка. „Подорож Крюгірівським парком" та „Біла королева" — географічно-екзотичні нариси, доречні в такого роду виданнях, як „Всесвіт". „Ракети полетять завтра", „Блискавичні жарти" та „чи вони щасливі" — усе це матеріял, що читається з цікавістю і має на меті дати ті „малі дози справжнього знання", що про нього сказано в передовій. Оповідання Ю. Балка „Зуби" показує трагікомічну ситуацію українського інтелігенда в ролі „остівця". Того ж автора вірш „Молитва молодого поета". Річ ця до клясики не ввійде (цього свідомий очевидячки, й сам автор), проте досить вдучно, в стилі „дружнього шаржу" характеризує декотрих наших поетів та критиків. „Еспанський кабальеро і дон Хуан" до речі пригадує нашому громадянству цей незаслужено призабутий твір С. Черкасенка. Розваговий матеріял („Трохи сміху", „Будьмо кмітливі") ще не на належній висоті, і його мало.

Ілюстрації (світлини) виконано досить добре, друк чіткий (за винятком титульної сторінки), дбайлива коректа і не суха, місцями навіть барвиста (в оповіданнях) українська літературна мова.

Часопис для всіх — „Всесвіт" цілком заслуговує уваги читача. Та він і дешевий: передплата — 1 дол. за 7 чисел, а в продажі окреме число коштує 20 центів.

О. Бурниченко.

БРИТАНІЯ ПЕРЕБРАЛА ІНІЦІЯТИВУ

(Докінчення зі стор. 1-шої)

для оборони Корейської Республіки признати всі потрібні повновласті ген. Мек Артурові, який там на місці мав би вирішити, чи до тих заходів належить теж переступлення 38-ої паралелі та окупація Північної Кореї. Всі ці розмови ведуться ще поза кулісами, але вони вже в кожній хвилині можуть силою обставин опинитися на денному порядку, тим більше, що Рада Безпеки має ще обговорювати совєтське обвинувачення за „варварське бомбардування" Кореї американською авіяцією. В останньому між делегатами в О. Н. поширюються два поголоски в справі Кореї: 1. Совєтський Союз мав запропонувати Злученим Державам мирові переговори. З американського боку заперечується цю поголоску. 2. Комуно-китайський уряд мав запропонувати Індії посередництво для закінчення війни в Кореї, при чому північно-корейські і аліянтські війська мали б бути відкликані на умовлені позиції, після чого мали б відбутися вибори під наглядом Об'єднаних Націй. Індійська делеґація твердить, що про ці пропозиції їй нічого не відомо. В кожному разі, корейську справу вважається тепер за найважливішу в Генеральній Асамблеї, а західним потугам мало б дуже залежати на тому, щоби в цій справі Генеральна Асамблея безпровoльно сказала своє слово.

ІНДОНЕЗІЯ 60-ИМ ЧЛЕНОМ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Лейк Сокcес, 27. вересня. — Генеральна Асамблея рішила вчора майже одноголосно прийняти Індонезію як 60-ого члена Об'єднаних Націй. Тільки китайський представник здержався від голосування. Раніше Рада Безпеки потвердила, що вона вважає Індонезію за країну, яка хоче і може виконувати зобов'язання чартеру О. Н.

ВИЗВОЛЕННЯ СЕУЛУ І ЗАМКНЕННЯ АЛІЯНТСЬКОГО ФРОНТУ з півдня і з півночі матиме рішальне значення для кінцевої перемоги над большевизмом в Кореї. У відгородженому куті південно-західної Кореї, що наступило після вчорашньої зустрі американських сил з півдня і з півночі в околиці Осан, відгородило постачання і відступ п'ятьом комуністичним дивізіям, кінцеве знищення яких вже є тільки проблемою часу.

ЗІ СПОРТУ

Футбольні змагання „У.С.К." Ню Йорк — Прага Ню Йорк 8:2

В неділю 24. 9. 1950 розіграв „У.С.К." Ню Йорк футбольні змагання з нюйорським чеським клюбом „Прага" з вислідом 8:2 у свою користь. По двох поразках з тим клюбом минулого сезону, У.С.К. цим разом зреванжувався в 100%.

У.С.К. який виступив до цих змагань в ослабленім складі без Цьолка, Дра Павлічка, Поритка й Павлюка, натомість змішаний Банахом, заграв амбітно й жертвенно.

Крім перших 15 хвилин гри мав У.С.К. цілий час переваґу. Найкращою частиною була поміч. Незлий був воротар. Напад у полі комбінував і пробивався під ворота противника не зле, під воротами тратив голову й перестрілював зі 100% позицій. У гостей добрий був воротар і лівий лучник. Ворота для „У.С.К." здобули: Чірка 3, Банах 2, Арндт 1, Голюка 1. Цоцко 1.

„У.С.К." грав у складі: Сохан, Зачкевич, Шміґель, Сєрант-Лапичак, — Лютак, Гірка —Арндт — Голюка — Банах — Суський (Цоцко).

Р. М.

● **83-літній мужчина вженився** з 69-літньою жінкою в Денвер, у стейті Колорадо. Його ім'я Флечер Ловсон, її Емма. Вони живуть зі старечої пенсії.

● **Залишили комуністичну** партію після того як їх засуджено на кару по дол. 100 за те, що не хотіли реєструватися в місцевості Комберланд, у стейті Мериленд. Покутниками є Вилйєм Колеман і Артур Шустерман.

● **Пропав колишній** провідник Ку Клакс Клену Д. С. Стівенсон, коли його випустили на парол з тюрми у стейті Індіяна. Він відсидів 25 літ за вбивство в стейті Мишиґен і 23. вересня б. р. його звільнено „на слово".

НЕ ВИКОНУЮТЬ І НАПОЛОВИНУ

М. Ротін, кореспондент „Радянської України" у Львові, поробив такі спостереження з ходу жнив у Галичині: „Два комбайни Стрийського МТС за місяць роботи зібрали урожай лише з 50 гектарів. Мається великі втрати зерна . . . В колгоспах Дублянського району стався великий розрив між косовицею, обмолотом і хлібоздачею. Дублянський район ніяк не може увійти в графік хлібоздачі. Денні завдання виконується лише на 30-40%. Подібне становище в Дрогобицькому, Старосамбірському, Журавнівському, Судово-Вишнявському та деяких інших районах области . . . Обком КП(б)У провів кілька оперативних кущових нарад. Та речениці обіцянок і запевнень проминули, а райони відстають і надалі".

СПРОСТОВАННЯ

На терені Нюарку появилась чутка, що панство **Черсути Іван та Марія** взяли з мене 600 дол. за спроваджeння мене з родиною до Америки.

Цю чутку **категорично заперечую**, як неправдиву, яка спрямована злими язиками, аби сплямувати чесне ім'я панства Черсутів.

За їх добрі вчинки і турботи в справі нашої еміграції складаємо **їм найсердечнішу подяку**. Нехай їх Всевишній нагородить своїми ласками і щедротами.

Михайло Михайлюк
з родиною.

„МАРУСЯ" ТВОРИТЬ МОДУ В НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк. — „Маруся ввела показ моди як самітна акторка на пятому поверсі в фірмі Сакс при Пятій Евеню" — пише щоденник Геральд-Трибюн у відділі мод. Під кожним оглядом Маруся показалася атракцією. Вона носить одяг свого помислу, доведеного до досконалости. Має велику збірку одягів, між якими головну увагу звертають на себе вишивки" сказано в новинці. — Маруся походить з Каліфорнії, має ніжний стан, є бльондинкою.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНА МАНІФЕСТАЦІЯ В МОНТРЕАЛІ.

Дня 10 вересня відбулася в Монтреалі релігійно - національна маніфестація українців з приводу 20-тих роковин процесу СУВ-у і СУП-у, що свого часу відбувся в Харкові та спричинив великі шкоди українському народові. Особливу вагу цьому святові надала приявність сп. Кир Ізидора Борецького, який в асисті духовенства в катедрі Нотр Дам відслужив Службу Божу. По Богослужбі відбувся величавий похід вулицями міста, який нараховував тисячі й тисячі українців Монтреалю і заприязнених народів — литовців, латишів, білорусинів, словаків та інших. Очолював похід хрест і вінок, що був на **могилі** Незнаного Вояка, дальше делегації поневолених Москвою народів та українських організацій. На могилі Незнаного Вояка були виголошені промови в українській, англійській, французькій мовах та в мовах заприязнених націй. У вечорі того дня відбувся концерт, на якому святочну промову виголосив д-р Д. Донцов. Між почесними гостями були приявні кардинал Тісеран та сп. Борецький. („Український Робітник").

НОВИЙ ВЕЛЕТЕНЬ ЛІТАКОНОСЕЦЬ.

Ню Йорк.— У бруклинських корабельних варстатах віддано до морської служби велетень літаконосець Оріскані, який був побудований в жовтні 1945 р., одначе не втягнений до служби. Командантом Оріскані буде капітан Персі Лайон. Голова морських операцій, адмірал Форест П. Шерман, сказав при цій нагоді, що корейська війна виказала потребу збалансованих збройних сил, добре устаткованих і добре вишколених і готових до бою. Оріскані дістав найновішу зброю впродовж останніх чотирьох років. Він належить до системи Ессекс, до якої зараховується „Могутній Мо" (Мизурі).

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету до Ню Йорку дня 30-го вересня.

Абрамзова Марія, Раїсса; Бабецький Василь, Володимир; Басилевич Борис, Ольга; Бучацкий Ілярій; Бзовий Ілля, Марія; Цяпа Михайло; Чузак Наталка, Мирон, Валентина, Христин; Дідів Татіяна, Ілля; Зихович Михайло, Володимир; Ґогоровський Леонід; Горун Віктор; Якобів Франко, Юлія, Франціска; Кліновський Петро, Юлія, Люба; Корсун Юрій; Кушнір Петро; Матусяк Наталія, Мирон; Олеярник Володимир, Ева, Еріка; Панасевич Федор, Надія; Парфієвич Іван, Анна, Василь, Микола; Ривак Степан; Солонина Микола; Галина, Володимир; Стефанів Кость; Трицецка Катерина, Любомир, Теодозій; Ванкевич Анастазія, Ярослав; Вихрій Павло, Анна, Петро, Ярослава; Бохонко Ева, Євген; Дюндик Олена, Микола; Дубек Розалія; Івасів Володимир, Марія; Юркевич Іван; Костів Евстахій; Коцур Максим; Маціна Омелян; Микита Одарка; Смитанюк Аркадій, Анна; Труш Іван; Варахович Василь, Галина, Володимир; Василик Іван, Марія, Лідія; Вербоватий Степан; Шпаківська Віра, Со!ія; Трешневський Любомир.

● **Американський представник** в Об'єднаних Націях повідомив про можливість нового помилкового бомбардування манджурської прикордонної з Кореєю місцевості американськими літаками.

ДОПОВІДЬ ПРО ІНФЕКЦІЙНІ НЕДУГИ.

В неділю, 1. жовтня від 5. год. п. п. в домівці УСС-ів при Евню А, ч. 101 в Ню Йорку буде доповідь д-ра Я. Макарушки на тему: „Інфекційні недуги та їх лікування колись і тепер".

● **Мексиканські вояки** дезертирують на роботу до Злучених Держав. Це були вояки, які стоять на кордоні, щоб не допустити неправних іміґрантів з Мексика на роботу до ЗДА.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШИКАГО, ІЛЛ. — *Управа від. 301* ім. Д. Вітовського цим повідомляє всіх членів, що слідуючі збори відділу відбудуться в неділю, 1. жовтня в годині 12:30 в галі Св. Володимира при 2250 W. Cortez St. На порядку денному дуже важливі питання для всіх членів відділу. В часі зборів буде виплачена дивіденда. Просимо про чисельне прибуття. — В. Іващук, голова; В. Андрієвський, секр.

ТАРЗАН, ч. 2438. Готовий слухати.

Переодягнений в убрання приголомшеної жертви, Великий Луї змішався з перебігаючою товпою тубильців.

Швидко він прибіг до причалу, до якого прибув перевозовий корабель.

Виждавши на відповідну нагоду, він зблизився до високого моряка.

„Чи не схотіли б ви легко заробити трохи гроша?"